

ACC. N:R M. 14363: 1-13.

Landskap: Öland Upptecknare: Fritz Carlsson, Skärbo
Härad: Mönsterås Berättare: " " "
Socken: Mönsterås och Stenåsa Berättarens yrke: f. d. hem. ägare
Uppteckningsår: 1957 Född år 1881 i Stenåsa

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Grundtjänst och vattvandringsgång.

LUF 107

s. 1-13.

Hullerstal & Stenrosen 1812

ACC. N:R M. 14363:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Burf 107
1.

Gudstjänst och Nattdagsgång

Såsom omnämnas i gudstjänsten kallades "Predikan" stamtjänsten: man sade att Prästen gick för autoren.

Vid Gudstjänst, som Jul- och Nyårs. kallades Julotta och Nyårstera. Dessa hölls i regel 1 kl. 4 eller 5

Aftonsång. förekom endast långfredagen.

På fastlagskvällen hölls "Passionspredikan" mest på fredagen, "Söndagen". Vid nattdagsgång, så kallad man.

"Nattdagsgång" gudstjänsterna besöktas i regel varje söndag av någon i familjen, av svärsor och svärsömmor. Barnen var borta med vid

Jul- och Nyårstera, samt ibland på sommaren vid evakuerat väder. Husbodfolk och tjänstefolk skiftade ofta med byråbesöken till någon måste vara hemma vid gården och djuren

De mest betydelsefulla gudstjänsterna här varit Första Adventsöndagen, Juldag, Nyårsdagen, Långfredag, Påsk- och Pingstidagen. Vid kyrkdommens

= Konfirmation^{och} samtliga böndagen

I min första barndom. Kunde det väl folk gick långa vägar för att höra någon viss psalm. Detta var inte före-

= Hornmitten de siste 60 åren

Man tog alltid på de bästa bladen vid kyrko-
= besöket. Någon särskilt dräkt härskade man
inte. Långfredagen använde man alltid svarta
blåder. Detta bruk fortfar delvis ännu.

Man gick vanligtvis till kyrkan. Men gick försig
och kvinnorna försig. I stället eller aldrig. Så som
någon kvinna i för männen avsedda bänkar och gick
någon man i för kvinnorna avsedda bänkar

För min barndomsbygd till kyrkan var knäppt
en betvint och någon enkelts väska behövdes, eller
fäsa.

Man sammalades på kyrkbänken före gudstjänsten
och samtalade om döds orskiter. Kunde även
affärer avslöta. Någon kry. eller söringställe

invid kyrkan fanns ej, inte heller bar jag kortsidan
omrötat, ej heller än någon haft brännvin med
till kyrkan än bjuda på. Med vår hand du, än
någon, på hemvägen, blev bjuden in till en god
vår på "Kyrkstegen" som var en föregångare till
det nu vanliga "Kyrkaffet". Bort numera bjuda
från ibland. - Kunde med tillräck av en glas
brännvin eller kanske "Kaffegår"

Man gick vanligen in till kyrkan när det ringde
"samman" men vid jämt och gånge prästens ankomst
De andre gick in först, och ring hörmnen efter.
ingen social rangordning iakttag. De som
kom efter det attahjännit fabrikats fick ståna
i vapenhuset till nästan var över. då komarna voro
lästa, till predikan började, då de äro öppnades.
Kägel ovaren utaf kyrkan möttes jag ej ha före-
-kommit, men väl inne i kyrkan, uppe på läktaren
under predikan, som förut till predikanten, än

"med sig & flamma" påminna om rummet helgd.
Myrbroverkmästaren uppenbarade sig snart, vid sidan
Steffänen, med bister myskade i ortbyon.

Man hade bestämda platser i kyrkan. Bonderna hade
sonplatser byalagsvis. Med t. ex. Tröberga om 1-2 och 3.
i en bänk om 4-5 och 6 i en annan bänk och så vidare.
Det fanns en "båtmans bänk" der båtmannen hade sin
plats. Vidare fanns der Härdtverkernes bänk, der
Snickare, Smiden, Skräddare och Skomakare hade
sin plats. Jag minner särskilt "Åke" Landtverkstolen
i Linnéa kyrka, der jag, vid min morfäders hand,
(han var född 1823 och död 1901) ofta såg, upp märkligt
lysnande till Pastor. Hans Mikael Antons förkunneke.
Något imponerande uppträdande i kyrkan
tror jag ej man bestitade sig om. Om en bonde
(vetket var vällyst) kunde skuts till kyrkan, och tog
fisken med till, var det väl mera orsag om
än fisken ej bortogs, eller förstodes, än att imponera.

Sina kvinnobonader tog man alltid med in i kyrkan.
Om det blev trångt i bänken, lades hattarna eller
mönnorna i förstärningen, så länge kyrkobesökarna
rökte den eller den berömda Fin Oljen som skulle
värmare. Som både den vidare.

Skivorna togs aldrig av sina kvinnobonader
i kyrkan. Det var alltid hatt på vintertid
i kyrkan, vad man såg fötterna samman
för än till den nästintill varmes. vilken är tillkom
en störsud av gud i kyrkan. Skivorna hade alltid
brydd väster med än hette på under gudstjänsten
såsom "Lövande" m. fl. Nämnen bjöds och andra
på bords. som det lades i munnen "Mullbänk"
eller stappades upp i näsan "Pis" Prästerna
varo vana härvid, och reagerade inte.

Vid konfirmationen blädde konfirmanderna
alltid kyrkan med löv och blommor

5 Ljus till utgudsstjänsten, så länge

ACC. N:R M. 14363:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jag kan minnas, i Livens affären på orten
Församlingen tonade vid läsandet av "Fader vår"
och "Herrens välsignelse oss" Vid övriga böners läsande
böjde man sig framme i bänken. Hasttecken ~~bestämde~~
företog aldrig. Åromot bönring, och sigring, vilk
söppes ande av namnet "Jesus". De fle församling
-men reste sig under mässan vid bänkparterna
Livensom när de sjöngs. "Allena Gud i himmelrik, om
lov och pris tillhöra" men när någon psalm sjöngs
som i psalmboken var utmärkt med en "stjärna".
särskilt de verser som upptogs för Guds lov o pris.
Guds tjänstgörare som hade bön efter någon
avlidna familjemedlem förblev sittande under
hela gudstjänsten. Min far halft år efter dödsfallet
Denne sed var upphörd för cirka 25 år sedan
Eftersom vad man berättar från prästerna
i gammal tid på med predikan i 2 timmar
Själ minnes jag när predikan varade över 1 timme

Någon personliga uppgörelsen har ej förkommit, men vi
 önskar dringom! Tidsbrytning fanns ej i minna faders kyrkan.
 Hårdhet i kyrkan var man van vid, och den hade ingen
 inverkan på predikans längd. Vi hade en präst här
 för sekelskiftet, som alltid hade en vit duk i handen
 när han predikade. Det var en duk som en straff för
 begången försäkt (om sanning, som ej vi jag inte).
 De betydelsefullaste orobrevet i gudstjänsten
 avsåg vara Orönsan = attertjänsten.

Tiden före Ocyel avskaffade, i yngre blockaren
 från Lickstaden. och var då ta oss att få hjälp av
 sängkammiga församningsmedlemmar.

Beknarna sjöngs för andra långsläpigt av oss
 och det var på andra melodier. Tack så mycket, av
 män och kvinnor minnes jag ej utom vid
 sånger av kyrkokören på behörig tid. Det hade
 nog av denna sängkammiga gruppen försökte
 överbörsta varandra.

"Litanierna" sjunges som välsång mellan prästen och församlingen. Vid jul sjunges de psalmer som handlar om Jesu födelse. Vid Nyårsafton sjunges Långfredagspsalmen om Jesu lidande och Påsk om uppståndelsen. Något musikiskt uttryck före Orgeln har ej förekommit.

Jul var vanligt med förbönen för sjuka församling medlemmar. Det sades då "det bads för honom" och bönen var verksamare i den ena kyrkan än den andra här jag ej hör. Prästen bad nog ej för prägen som ej tillhörde hans församling.

Mycket folk förblev sittande under alla kyrkors med undantag av "Kungliga kyrkans" då männen antill reste sig upp, andra då än kvinnorna förblevo sittande. Kvinnorna gingo oftast ut ur kyrkan när kyrkans lästes. När det lyftes till "Äktenskaps fördrag" sådes det skrämmande, då "vederborande" kommlade ned från predikstolen.

ACC. N:R M. 14363:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9.

Så prästen visat om annamiet, vid likpredikan
efter avlidet, har nog en och annan tyckt.

Hollet upp togs merendels i bussen eller på
vid utgångs stegen. Vid särskilda tillfällen med
här. Inga förändringar gick med häven. Man började
framman i kyrkan, och fortsatte sedan en kyrkorev
på en annan bänk, och en på bänken.

Så någon värdar pryg i häven har i sports.

Så man tar upp bänken till någon fattig tillfälligt
gjord kunde en präst har förekommit.

För hände det en förklar häns med kyrka besökarna

Prästen stände då frågan med avseende på pre-
dikans innehåll. Sättet kallade "kyrkoförklar"

och förekom sålunda. Utan kyrkan gick man

hur som helst. Besök i handboder för uppåp
förekom aldrig. Man kallade alltid "gud dag"

vid kyrkans östra. Annu för predikan, avseende

ingångsorden, skulle de yngre kyrkobesökarna

komma tala om vid hemmankonsten.

An daktstunder etc i socknen förekom väl endas vid "Husförhören" som gick i tur och ordning i gårderna. Det var endast byens = ratens folk som kom. Vården på stället tog emell. prästen som förtäde bön varefter upprop och fördöming till mantalsbrönnings förtage. De närvarande fingo sedan i tur och ordning läsa in mantals bögen verber ur bibeln, samt besvara frågor om katekumen. Dessa sed förl = lever ännu. Konnen bjöds endast på kaffe. För december var det stort gästebud, med mycket mat och dets dricka, och många blev reblöt berusad.

Nattvardsgång. "Gå fram" sådes om nattvardsgången. Som ännu drades 4 gånger om året. pålysningen skedde från predikstolen. Inskänning om att man ännu "gå fram" skulle göras till pastor, bönderna för nattvardsgången

ACC. NR M. 14363:11.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Två gånger om året ansågs det att man skulle
"gå fram" i regel gick de äldre, och besättna
fram i första omgången = "diska". När man
fjädres alltid är långt borta kom fram sedan
Man gick sig motvis. Någon utställning från nat-
= evarken har ej förekommit vad jag vetes,
Enskild kommun har ej förekommit här utom
vid sjukbäddar. Det någon få motag vid en
kalken för, har jag ej hört om "vinet och brödet"
kann från lekamen och blod. Oblaten köptes
då, som nu. Överbliven blata liksom vin,
gömmes till nästa nattvardsgång. Man ansåg att
nattvarden utspände verket som en flykt-
= uppgörelse.

11
Människa skriftmätet ägde rum för högmässan
Enskild skriftmätet förekom när en ogift barn
= faderskan blev kyrkotagen. Nu för tillf. förekommer
att mera påstå, att någon anmäla sig, eller

liten autschne sig till nattvarden. Kommunikationer fördes
förekommer ej, men har förekommit för. Det rådes
än prästen, vid nattvards uttalande, gick förbi
den som eventuellt går fram, utan att vara uppläst.
Det var särskilt nära med smyggheten vid
bådan tillfällna! Strögen skulle bli en rikas,
och ej äta sig över hövan snitt. De kan före
deltag man ej i några fester, eller utställningar
och försäkt vara värdig. Man var alltid välklädd
vid nattvardsgången, med vita byxor, eller kals-
=dukar. Men man hade merendels sutat en kostym
(färdig arbetskläder) och den var mörk. Den användes
alltid vid högtidliga tillfällen. Förmannen hade alltid
en näsduk i handen.

Nattvardsgästerna togo plats framme i kyrkan
De äldste, och mest framstående i församlingen
gick fram först, de yngre och obemärkta
12 Över och togo efter sig. Om trängsel förekommit

ACC. N:R M. 14363:13.

i "Lisken" vid altareringen. När prästen tecknat
åt någon än vänta till nästa disk. Någon tyder, eller
varslet, hur jag ej körd, i avslutning hertien. Natthvar de gästerna
brygg, resp. någon, utfört. Innan de gå från altaret
vilket är innebörd för den heliga handlingen.
Den dag man undfår natthvar den från man sig
i brenniet, läste, och begrändade guds ord.
Beteckningen för att prästen kallats till någon
sjuk, kallades "Socknebud". Natthvarskärken
benämndes "socknekärken".

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

13.